

Työryhmän kokous 30.1.2019

Aika 30.1.2019, klo 9.00-12.00

Paikka Sisäministeriö, Kirkkokatu 12, nh. Rauha

Jäsenet	Nimi	Läsnä	Poissa
	Neuvotteleva virkamies Kirsi Rajaniemi (puheenjohtaja)	X	
	Pelastusylitarkastaja Veli-Pekka Hautamäki	X	
	Ylitarkastaja Björn Johansson	X	
	Johtava asiantuntija Sanna-Mari Karjalainen	X	
	Ryhmäpäällikkö Markus Kauppinen	X	
	Ylitarkastaja Karoliina Meurman	X	
	Yli-insinööri Jaana Rajakko	X	

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen.

Käytiin läpi 19.11.2018 ja 4.12.2018 kokousten pöytäkirjaluuonnoksiin tulleet kommentit ja hyväksyttiin pöytäkirjat muutosten jälkeen.

Työryhmän jatkoaikapäätös vuoden 2019 loppuun asti on toimitettu työryhmän jäsenille. Tukesissa 1.2.2019 työt aloittava ylitarkastaja Jan Meszka tulee mukaan laitelain työryhmään uutena jäsenenä.

2. Yhteenveto sääntelytarpeista

Puheenjohtaja oli koonnut havaitut sääntelyn muutostarpeet nykyisen laitelain rakenteen mukaisesti. Käytiin läpi keskeiset muutostarpeet ja jatkotyöstämistä vaativat asiat.

2.1 Soveltamisala

Lain soveltamisala ja tuotemääritelmät vaativat tarkentamista. Voimassa olevassa laitelaissa soveltamisalaa on kuvattu 4 §:n määritelmien kautta.

Laitelaista ei ole tarkoitus luoda kaiken kattavaa turvaverkkosääntelyä eli laitelaki ei ole tarkoitettu yleislaiksi. Soveltamisala rajataan jatkossakin koskemaan vain tiettyjä tuotteita tai tuoteryhmiä sekä tiettyjä tuotteiden ominaisuuksia. Soveltamisalaa ei ole tarkoitus kaventaa nykyisestä, mutta toisaalta ei ole tarve sitä laajentaakaan.

2.2 Suhde muuhun sääntelyyn

Sääntelyn suhdetta muuhun olemassa olevaan sääntelyyn voidaan kuvata monella eri tavalla. Kaivoslaissa (621/2011) on lueteltu useita muita yhtäaikaan sovellettavia lakeja. Mittauslaitelaissa (707/2011) on puolestaan säädelty sääntelyn väistymisestä, jos muulla säädetään toisin. STM:n laitelaisissa eli laissa eräiden tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta (1016/2004) on säädetty, miten olemassa oleva EU –sääntely on otettu huomioon kansallisessa sääntelyssä. Sähköturvallisuuslaissa (1135/2016) on mittava litania muuta sovellettavaa lainsäädäntöä.

Yleisen soveltamislistauksen sijasta laitelakiin sääntelyvaihtoehtona voisi olla kuvata suhdetta muuhun olemassa olevaan sääntelyyn tuotekohtaisesti. Käsisammuttimien tuotekohtaisissa vaatimuksissa voisi olla viittaus painelaitesäädöksiin, koska painelaitesäädökset eivät koske kaikkia tuotteita esim. palovaroittimia.

Osa laitelain soveltamisalaan kuuluvista tuotteista on rakennustuotteita, joten niiden valvonnasta tulisi laitelaisissa säätää vastaavasti kuin YM:n sektorilla on säädetty rakennusteiden valvonnasta. Maankäyttö- ja rakennuslain 181 §:n säädöstekstissä ei ole rajattu markkinavalvonnan soveltamista joihinkin tiettyihin rakennustuotteisiin.

Paloilmoittimet ja sammutuslaitteistot kuuluvat EU:n rakennustuoteasetuksen soveltamisalaan. Kaikilla tuotteilla ei kuitenkaan ole olemassa harmonisoituja tuotestandardeja. Vielä on selvitettävä, miten harmonisoidun tuotestandardin ja laitelain yleisiä tuotevaatimuksia sovelletaan, yhtäaikaan, erikseen vai osittain. Esimerkiksi savunpoistokeskuksilla ei ole vielä harmonisoitua tuotestandardia rakennustuotteena, mutta niiden tulee kuitenkin toimia laitelain mukaisesti savunpoistokeskuksena (tuotteen CE -merkintä perustuu ainoastaan sähköturvallisuussäännöksiin).

TEM:n kanssa on alustavasti keskusteltu markkavalvontalain (1137/2016) soveltamisesta myös pelastustoimen laitteiden markkinavalvontaan. Markkinavalvontalain soveltamisalaan tulisi tehdä lisäys soveltamisesta myös pelastustoimen laitteita.

Koska pelastustoimen laitteet ovat varsin sekalainen joukko erilaisia tuoteryhmiä, on hyvin vaikea laatia tyhjentävää listausta muusta soveltuvasta lainsäädännöstä.

2.3 Ohjaus

Laissa Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta (1261/2010) on säädetty TUKESia ohjaavista ministeriöistä. Laitelakiin substanssilakina olisi hyvä kirjoittaa näkyviin sisäministeriön sääntelyn ohjausrooli, jotta se olisi linjassa TUKES – lain kanssa. Kirjauksen tarkoituksena olisi selventää sääntelyä, ei muuttaa nykyistä tilannetta.

2.4 Valvonta

Nykyiseen laitelakiin on kirjattu pelastusviranomaisen ilmoittamisvelvoite havaitsemistaan vakavista puutteista TUKESille. Kirjauksen tavoitteena on ollut osaltaan muistuttaa pelastusviranomaisia, etteivät he valvo tuotevaatimuksia vaan tuotteiden käyttöä. Toisaalta pelastusviranomaisen normaalin valvonnan yhteydessä tekemät havainnot ja ilmoitukset esim. puutteellisista käsisammuttimista ja palovaroittimista TUKESille, mahdollistavat valtakunnallisten valvontatoimenpiteiden käynnistämisen.

Pöytäkirja

SM194155

13.02.2019

00.00.01.00.00

SMDno-2017-2100

Vastaava ilmoitusvelvoite koskee tuotteiden lisäksi myös asennusliikkeiden ja tarkastuslaitosten toimintaa. Maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) on kirjattu vastaavasti.

Laitelain 19 §:ssä säädetään tiloista, joihin valvontaviranomaisella on oikeus päästä. Kirjauksen sanamuodon perusteella TUKESilla ei olisi oikeutta päästä tiloihin, joita käsiammutinliike käyttää käsiammuttimien huoltotöiden tekemiseen esim. tarkastusauto. On tarkoitus, että valvontaa voidaan ulottaa myös tiloihin, joissa käsiammuttimia huolletaan. Laitelain 19 §:ssä viitataan paikkaan, johon 7.1 §:ssä tarkoitetut laitteistot on asennettu tai jossa niitä huolletaan. Laitelain 7 §:n 1 momentissa säädetään palonilmaisulaitteistoista ja automaattisista sammutuslaitteistoista. Käsiammuttimien huollosta säädetään 7 §:n 3 momentissa, johon 19 §:ssä ei kuitenkaan viitata.

Koska TUKES valvoo ainoastaan tuotevaatimuksia, ei markkinavalvontaviranomaisella ole tarvetta päästä tuotteiden käyttöpaikkaan. Asennusliikkeiden ja tarkastuslaitosten valvonnan toteuttamiseksi on tarve päästä tiloihin, joihin laitteistot on asennettu. Tämä asia säilytettäisiin nykyisenä.

3. Tuoteryhmäkohtaiset perusvaatimukset

Nykyisen laitelain soveltamisala on kuvattu määritelmien kautta. Pelastustoimen laite – käsite on harhaanjohtava, eikä kuvaa lain todellista soveltamisalaa. Ohje voisi selventää lain tarkoitusta ja vähentää lain soveltamisalaan liittyviä epäselvyyksiä, sillä nykyiset laitelain termit ovat liian epämääräisiä. Tällaista ohjetta lain soveltamisalasta ei kuitenkaan ole olemassa. TUKES ei enää nykyään julkaise erillisiä Tukes -ohjeita.

Jotta päästään asiassa eteenpäin, laaditaan ensin jokaisesta tuotteesta omat pykälät. Jos samat vaatimukset toistuvat usean eri tuotteen kohdalla, on ne mahdollista yhdistää yleisvaatimuksiksi.

3.1 Palonilmaisulaitteet

Jos tuotetta kutsutaan palovaroittimeksi, sen on täytettävä palovaroitinstandardin vaatimukset. Pelastuslain ja laitelain sääntely koskee ainoastaan rakennukseen asennettavia palovaroittimia. Markkinoilla ei ole ollut eikä ole tullut pelkästään asuntovaunuihin tai veneisiin asennettavia palovaroittimia, vaan asuntovaunuissa on käytetty samoja palovaroittimia kuin rakennuksissa. Palovaroitinstandardia sovelletaan kotitalouksiin tai vastaaviin asumiskäyttöön tarkoitettuihin palovaroittimiin. Soveltaminen muihin rakennuksiin ja muihin kuin rakennukseen asennettaviin palovaroittimeen pitää vielä tarkistaa.

Paloilmaisujärjestelmistä ilmaisimet kuuluvat laitelain soveltamisalaan. Järjestelmissä osa komponenteista voi olla teknisesti paloilmoittimen komponentteja ja osa palovaroittimia. Erillisistä komponenteista kokonaisuuden kasaaminen ei kuulu tuotevaatimusten piiriin. Jos järjestelmä myydään laatikossa asennusvalmiina pakettina, on sen katsottu kuuluvat laitelain soveltamisalaan. Markkinoilla on myös saatavilla monenlaisia lisälaitteita, joiden voisi luulla omaavan myös palovaroittimen ominaisuudet, mutta näin ei ole.

Myös paloilmoittimissa on komponentteja, jotka eivät kuulu laitelain soveltamisalaan esim. kaapelit. Paloilmoittimen ilmaisimet ja keskuskaapit kuuluvat laitelain soveltamisalaan. Myös äänievakuoinnin on oltava standardisarjan EN 54:n mukainen, jos se liitetään paloilmoittimeen.

Laitelain soveltamisen harmaalla alueella ovat tällä hetkellä ainakin maatilojen palovaroittimet. MMM:n tuettavaa rakentamista koskeva asetus (474/2014) edellyttää, että kotieläinrakennukseen on asennettava maatilakäyttöön soveltuva savuun reagoiva näytteenottoon perustuva paloilmalaislaitteisto tai vähintään vastaavan turvallisuustason antava muu laitteisto. Tarkistettava, onko tarve säätää tässä yhteydessä myös näiden laitteistojen tuotevaatimuksista jotain.

3.2 Sammutus- ja savunpoistolaitteet

Sammutus- ja savunpoistolaitteiden osalta soveltamisalaan kuuluvat ainoastaan rakennukseen kiinteästi asennettavat laitteet. Sammutus- ja savunpoistolaitteiden rakennustuoteasetuksen mukaiset komponentit kuuluvat laitelain soveltamisalaan. Isolle osalla komponenteista ei ole olemassa harmonisoitua tuotestandardeja.

Irralliset savunpoistopuhaltimet eli ne, jotka palokunta tuo mukanaan esim. kerrostalon porrashuoneeseen, eivät kuulu laitelain soveltamisalaan.

3.3 Alkusammutusvälineet

Alkusammutusvälineillä tarkoitetaan erityisesti tietynlaisia käsiammuttimia ja sammutuspeitteitä. Alkusammutuskaluston osalta ei voida rajata soveltamista sellaisiin tuotteisiin, jotka olisi pakko hankkia, koska hankkimisesta ei ole olemassa yksityiskohtaista sääntelyä.

Jos jonkun tuotteen tehtävänä on sammuttaa tai rajoittaa alkava palo, niin tuote voitaisiin rinnastaa alkusammutusvälineisiin. Pelkästään kuluttajatuotteena kohtelemisen ei välttämättä ottaisi kantaa tuotteen sammutusominaisuuksiin. Jos tuote vain ehkäisee tai estää tulipalon syttymistä, niin se ei välttämättä ole alkusammutusväline. Tarkan rajan vetäminen soveltamisalaan on tältä osin vaikeaa, koska koko ajan tulee uusia keksintöjä ja vanhojen keksintöjen yhdistelmiä esim. käsiammutin, joka laukeaa itseksensä sprikleriambullin rikkoutuessa.

Karoliina on jo hahmotellut käsiammuttimen mahdollisia vaatimuksia. Käsiammuttimien oleelliset vaatimukset tulevat standardista EN 3-7, mukaan luettuna käsiammuttimen punainen väri. Haasteena on, miten vaatimukset tulisi kirjata, jotta kuluttajakäyttöön voisi markkinoille tulla muunkinlaisia kuin punaisia käsiammuttimia sammutuspeitteiden tapaan.

Oli käsiammutin tarkoitettu mihin käyttöön tahansa, on sen sammutusominaisuuksien oltava yhtä hyviä, ainoastaan ulkonäkö voisi poiketa. Koska viranomaisten tai säädösten vaatimista käsiammuttimista ei ole säädetty tarkasti, vaatii määrittelyn tekeminen luovuutta.

Kulutustavaran määritelmä on käytännössä vuodelta 1986, edellisen edellisessä kuluttajatuotelaissa. Eli kuluttajatuotteen määritelmä on vanhentunut ja tulkinnanvarainen, joten siihen viittaamista pitää vielä miettiä. Myös julkisen tilan määritelmä on hyvin epämääräinen.

Koska samasta kaupasta voisi ostaa käsiammuttimia sekä toimistoon että kotiin. Tämä edellyttää, että tuotteessa pitää olla kerrottu, missä sitä saa

käyttää. Työpaikkatiloissa ja julkisissa tiloissa tuotteen käyttäjät voivat ja ovatkin usein eri henkilöitä, kuin tuotteen hankkijat. Myös pelastuslaitos voi käyttää sammuttamisessa kiinteistön omia käsiammuttimia.

Jos käsiammutin sijoitetaan julkisessa tilassa kaappiin, niin onko silloin käsiammuttimen punainen väri vai opaste olennaisempi käsiammuttimen löytämisen ja tunnistamisen kannalta.

Markus ja Karoliina pohtivat, millä sanoilla sammutusominaisuuksia voisi kuvata ja miten soveltamisalan rajaukset tulisi kirjata.

3.4 Poistumisopasteet

Jatkossakin poistumisopasteet ja -valaisimet kuuluvat laitelain soveltamisalaan. Tuotteille ei ole olemassa tuotestandardeja. Poistumisopasteiden kuvat on määritetty ISO –standardissa. Valaisimien vaatimukset ovat nykyisin säädetty SM:n asetuksessa, jolloin on tavallaan säädetty standardit pakollisiksi. Valaisimien on oltava sähköturvallisuusvaatimusten mukaisia ja kunnollisia.

Erilaiset jälkivalaisevat tuotteet ovat uusi ja kasvava tuotealue. Lähtökohta on, että jos niitä myydään poistumisopasteiksi, tulee niiden ominaisuuksien olla todennettuja eli tuotteen ostajan on voitava tietää tuotteen ominaisuudet ja voitava luottaa valmistajan antamiin tietoihin.

3.5 Tulisijat

Laitelain soveltamisalassa tulisijat ovat rakennukseen asennettavia tulisijoja. Laitelaki ei siis koske grillaamiseen käytettäviä tulisijoja eikä esim. kylpytynnyreiden lämmittämiseen käytettäviä tulisijoja. Niin ikään soveltamisalaan eivät kuulu sisustustakat ja eivätkä kaasukäyttöiset tulisijat.

Tulisijojen ominaisuuksista hiukkaspäästöt ja energistehokkuusasiat kuten energiamerkintä kuuluvat ympäristöministeriön hallinnonalan sääntelyyn.

3.6 Väestönsuojalaitteet

Väestönsuojalaitteista on oltava ihan omat pykälät. Lainsäädännön vaatimukset koskevat ainoastaan niitä tuotteita, jotka on pakko hankkia väestönsuojaan. Sääntelyn rajaamisessa on syytä käyttää samaa muotoilua kuin pelastuslaissa.

Väestönsuojalaitteille on lähes kaikilla olemassa vapaaehtoinen VTT:n tuotesertifikaatti, joka on haettu asetusten tuotevaatimusten pohjalta. Tuotesertifiointista on hyötyä mm. tuotteiden markkinoinnissa ja valinnassa.

Väestönsuojalaitteiden vaatimustenmukaisuuden osoittamista varten on nykyiseen laitelakiin kirjattu arviointilaitoksen käyttämisen mahdollisuus. Tällaisia arviointilaitoksia ei ole tarvittu, eikä näköpiirissä ole tarvetta tulevaisuudessa. Arviointilaitos –sanana on harhaanjohtava.

4. Kokouksen päättäminen

Työryhmän seuraavat kokoukset ovat aina klo 9-12 seuraavasti: 13.2.2019 ja 26.2.2019. Seuraavassa kokouksessa käydään tuotteiden ja liikkeiden vaatimukset läpi.

Puheenjohtaja päätti kokouksen.

Pöytäkirja

SM194155

00.00.01.00.00

13.02.2019

SMDno-2017-2100

Neuvotteleva virkamies, puheenjohtaja

Kirsi Rajaniemi

Yli-insinööri

Jaana Rajakko

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Sisäministeriö 13.02.2019 klo 16:29. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi
todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Työryhmän jäsenet

Tiedoksi

Valtioneuvoston hankeikkuna